

Sygn. akt I NWW 246/22

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski

w sprawie z powództwa M. S.

przeciwko N. C.

o zapłatę

w przedmiocie wniosku pełnomocnika pozwanego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Jacka Greli od orzekania w sprawie o sygn. I CNP 155/22

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 1 lutego 2023 r.:

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik pozwanego r.pr. J. K. wnioskiem datowanym na 10 października 2022 r. wystąpił z żądaniem wyłączenia sędziego Sądu Najwyższego Jacka Greli od orzekania w sprawie I CNP 155/22.

Postanowieniem z 15 listopada 2022 r. Sąd Najwyższy przekazał sprawę Prezesowi Izby Kontroli i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

Wnioskodawca pismem datowanym na 8 grudnia 2022 r. wniósł o rozpoznanie złożonego wniosku w trybie art. 26 § 2 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uwagi na wskazywane przez wnioskodawcę podstawy wyłączenia sędziego Jacka Greli konieczne jest w pierwszej kolejności odniesienie się do istoty

instytucji wyłączenia sędziego w postępowaniu cywilnym. Zgodnie z brzmieniem art. 49 § 1 k.p.c. sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Instytucja wyłączenia sędziego jest nierozzerwalnie związana z zasadą bezstronności sędziego i służy realizacji zewnętrznych znamion niezawisłości (wyrok TK z 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005, nr 11, poz. 134). Trybunał Konstytucyjny zaznacza, że „nakaz zachowywania zewnętrznych znamion niezawisłości dowodzi, że ważne jest nie tylko to, by sędzia orzekający w sprawie zachowywał się zawsze rzeczywiście zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom” (wyrok TK z 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK-A 2004, nr 7, poz. 67). W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyróżnia się dwie zasadnicze funkcje wyłączenia sędziego. Po pierwsze, zapewnia to obiektywizm orzekania oraz buduje społeczne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, po drugie natomiast zwalnia sędziego od rozwiązywania trudnych konfliktów sumienia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z: 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21; z 15 marca 2007 r., II CZ 13/07). W judykaturze wyraźnie i słusznie akcentuje się przy tym, że art. 49 k.p.c. nie stanowi podstawy wyłączenia w oparciu o zarzuty kwestionujące prawidłowość powołania sędziego przez Prezydenta na podstawie art. 179 Konstytucji RP (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2021 r., I NWW 112/20).

Wykładnia art. 49 § 1 k.p.c. pozwala na sformułowanie dwóch przesłanek, które umożliwiają uwzględnienie wniosku o wyłączenie sędziego. Po pierwsze, może to nastąpić, gdy w okolicznościach konkretnej sprawy występuje obiektywna, a więc weryfikowalna, wątpliwość co do jego bezstronności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 288/22). Po drugie, gdy wątpliwość ta ma charakter uzasadniony (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2019 r., II CO 208/19). Należy przy tym podkreślić, że nie jest wystarczające subiektywne przekonanie wnioskodawcy o braku bezstronności sędziego. Z uwagi na przyjętą przez ustawodawcę konstrukcję tej instytucji, niezbędne jest oparcie się na obiektywnych, racjonalnych i dających się

zweryfikować okolicznościach konkretnej sprawy przemawiających za wyłączeniem sędziego od jej rozpoznania. To na wnioskodawcy ciąży obowiązek wykazania wystąpienia *ad casum* tych przesłanek (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 października 2020 r., III CO 49/20).

Zredagowany przez wnioskodawcę wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Jacka Greli ma abstrakcyjny charakter, tj. nie odnosi się do żadnych konkretnych okoliczności związanych ze sprawą I CNP 155/22. Analiza wniosku o wyłączenie sędziego, wskazuje, że osią przyjętej argumentacji są wątpliwości wobec prawidłowości powołania sędziego.

Zgodnie z brzmieniem art. 26 § 2 zd. 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W myśl zaś art. 26 § 3 tego aktu wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Przypomnieć należy, że w świetle aktualnie obowiązujących przepisów nie ma możliwości kwestionowania prawidłowości powołania sędziego przez Prezydenta RP. Zdaje się, że Autor wniosku próbuje przeforsować taką wykładnię art. 49 k.p.c., która umożliwiałaby kontestowanie bezstronności każdego orzekającego w Polsce sędziego, odwołując się do argumentów abstrakcyjnych, oderwanych od osoby sędziego i konkretnej sprawy, a w konsekwencji całkowicie uniemożliwiając określonym podmiotom sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Nie da się odczytywać tak sformułowanego wniosku inaczej, jak podważanie uprawnienia do pełnienia przez daną osobę czynności jurydycznych.

Wnioskodawca kwestionuje procedurę powołania Krajowej Rady Sądownictwa. Przypomnieć należy procedura powołania Krajowej Rady Sądownictwa, a tym samym jej pozycji ustrojowej, była przedmiotem kontroli konstytucyjnej przeprowadzonej przez Trybunał Konstytucyjny, którego orzeczenia w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP mają moc powszechnie obowiązującą

i są ostateczne. Są nimi związane zatem wszystkie podmioty występujące w obrocie prawnym, w tym także organy stosujące prawo (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2022 r., I NWW 142/22). W efekcie kontroli konstytucyjnej, przepisy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), wyrokiem z 25 marca 2019 r., K 12/18 uznane zostały za zgodne z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji RP. Skutki tego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego wiążą zatem także Sąd Najwyższy (wyrok Sądu Najwyższego z 22 sierpnia 2018 r., III PK 71/17).

We wniosku odwołano się także do uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20). Uchwała ta nie może mieć jednak samoistnego znaczenia normatywnego, co jest konsekwencją rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r., I NWW 63/20). W wyroku z 20 kwietnia 2020 r., Trybunał Konstytucyjny orzekł, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7) jest niezgodna z: „a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.)” (wyrok TK z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20). Z kolei w postanowieniu z 21 kwietnia 2020 r. rozstrzygając spór kompetencyjny stwierdzono, że: „Sąd Najwyższy – również w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego – nie ma kompetencji do dokonywania prawotwórczej wykładni przepisów prawa, prowadzącej do zmiany stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości, dokonywanej w drodze uchwały, o której mowa w art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2019 r. poz. 825 oraz z 2020 r. poz. 190)”. Dalej wskazano, że „na podstawie art. 10, art. 95 ust. 1, art. 176 ust. 2,

art. 183 ust. 2 oraz art. 187 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, dokonywanie zmiany w zakresie określonym w punkcie 1 lit. a należy do wyłącznej kompetencji ustawodawcy”. W odniesieniu zaś do powołania sędziów przez Prezydenta RP jednoznacznie wskazano, że „na podstawie art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa osobiście, definitywnie, bez udziału i ingerencji Sądu Najwyższego”, a także, że „art. 183 Konstytucji nie przewiduje dla Sądu Najwyższego kompetencji do sprawowania przez ten organ nadzoru nad wykonywaniem przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej kompetencji, o której mowa w art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, w tym dokonywania wiążącej wykładni przepisów prowadzącej do określenia warunków skuteczności wykonywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tej kompetencji” (postanowienie TK z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20).

Przypomnieć należy, że w świetle prawa polskiego powołanie przez Prezydenta RP rozstrzyga w sposób definitywny kto jest sędzią (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 sierpnia 2022 r., I NKRS 120/21; wyrok NSA z 4 listopada 2021 r., III FSK 3626/21; postanowienie NSA z 22 czerwca 2022 r., III OZ 413/22). Powołany przez Prezydenta RP sędzia jest prawidłowo umocowany do wykonywania funkcji jurydycznych, zatem nie znajdują uzasadnienia, przytaczane przez wnioskodawcę rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Podkreślić z całą stanowczością należy za Trybunałem Konstytucyjnym, iż „organizacja władzy sądowniczej, w tym ustanowienie odpowiednich gwarancji niezawisłości sędziów i bezstronności sądów należy wyłącznie do państwa członkowskiego. Niezawisłość i bezstronność sędziów nie jest dana raz na zawsze i nie jest związana w stopniu decydującym ze sposobem powoływania sędziów ani nawet z całym zestawem gwarancji ustrojowych, a przede wszystkim wynika z wewnętrznej uczciwości sędziego. Przywileje sędziowskie w państwach członkowskich są nierozłącznie związane z wyjątkową odpowiedzialnością sędziego wobec swojego państwa i społeczeństwa. Dopiero w dalszej kolejności sędziowie krajowi mogą czuć się związani ideą europejskiej unii prawa

(unii sądowniczej) i tylko w takim stopniu, w jakim nie skutkuje to kolizją z Konstytucją własnego państwa. Wprawdzie sędziowie polscy w postępowaniach przed polskimi sądami stosują także prawo UE, ale na podstawie polskiej Konstytucji, a nie na podstawie reguł tworzonych wbrew Konstytucji” (wyrok TK z 7 października 2021 r., K 3/21, OTK-A 2022, poz. 65).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 26 § 3 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym orzekł jak w sentencji.